marketing
ploeg
Het plan
Peter Terrin

Het plan

Peter Terrin

Copyright © 2021 Peter Terrin

ISBN 978 90 821 5433 7

De Marketingploeg B.V.
Bergse Rechter Rottekade 1
3051 AB Rotterdam
www.marketingploeg.nl

1

Zijn vrouw stierf maar niet. Het was een medisch wonder, ze was al drie jaar terminaal ziek. De hele ploeg in het universitair ziekenhuis was het erover eens, dit kon eigenlijk niet.

Een Kroaat, een Braziliaan, een briljante jonge Française met Aziatische ogen, uit alle hoeken van het vakgebied was er belangstelling. De hoofdarts was een gebruinde, witgrijze reumatoloog die op gympen of een step door de gangen van de afdeling flitste. Hij had Anna bij de diagnose twee tot hooguit vier maanden gegeven. Nu haalde hij zijn schouders op en nam een lange teug van de metalen cilinder naast zijn computer en dronk zijn wangen leeg. Hij zei dat Michel geluk had, dat zijn vrouw geluk had, de goden waren hun goedgezind. Want MRI-scans logen niet. Radiologen, neurologen, niemand wist hoe haar hersenen nog in staat waren om haar lichaam te laten functioneren, en haar tot op een zeker niveau een normale dag te geven, met 's morgens kleren aantrekken, met maaltijden en zelfs af en toe een soort praatje.

Ik weet dat het niet eenvoudig is, zei de reumatoloog op weg naar de deur van zijn praktijkruimte. Mensen hebben het soms moeilijk met de extra tijd. Maar probeer te leven en niet te wachten. Niemand kan zeggen wanneer het zal gebeuren.

Michel duwde zijn vrouw in de rolstoel door de gangen. De akoestiek in de met glas overkoepelde centrale hal was verschrikkelijk, Anna duwde beide handen op de oren. Het beeld herinnerde hem aan de felle pijnscheuten waarmee alles was begonnen. Op verschillende momenten van de dag had hij haar zien zitten of staan met haar hoofd tussen haar handen, ogen dichtgeknepen, tanden op elkaar geklemd. Bang wachtte hij tot het hoge geluidje dat ze daarbij maakte, en dat klonk als de pijn zelf, langs haar keel naar haar borst zakte en ophield, en ze hem na enkele diepe zuchten een droeve glimlach schonk.

Michel hielp haar in de auto, dat lukte aardig, ziekenvervoer hadden ze niet nodig. Hij had Anna nooit anders gekend dan slank en licht, het lichaam van een ballerina, al had de pijnstilling en het gebrek aan beweging in de loop van de jaren voor extra kilo's gezorgd. Gelukkig vond ze kort, een paar seconden maar, nog wat kracht in haar benen, en had Michel voor een man van vierenzeventig een gezonde rug door altijd staand te schilderen. De oude Jaguar inruilen voor een nieuwe Range Rover was een goede zet geweest. De auto had hoge stoelen, strak bekleed met glad leer, en veel beenruimte. Hij liep voor de motorkap langs en knipoogde door de voorruit naar zijn vrouw, die veilig in haar stoel zat. Tevreden, alsof hij met succes een cadeautje had ingepakt, stapte Michel in.

Op de radio wilde ze sedert haar ziekte geen klassieke muziek meer horen, alleen maar banale popdeuntjes op de commerciële zender. Het was hem niet duidelijk of dit een gevolg was van de schade in haar hoofd, een verandering van smaak, zoals sommige patiënten van karakter veranderden. Misschien had ze er simpelweg genoeg van. Woody, haar klarinet, had ze jaren geleden al, toen ze nog gezond was,

opgeborgen in zijn koffer en lag nu onder in de oude commode van haar grootmoeder, samen met talloze partituren, de dagboeken van haar leven als orkestmuzikante.

Hij kreeg een tekstbericht, Anna schrok van zijn trillende telefoon op de middenconsole. Het oplichtende schermpje toonde een detail van een van zijn doeken. Toen het na een paar seconden weer doofde keek Anna hem aan. Michel deed of hij zich op het verkeer concentreerde, greep toch naar de telefoon, het zou vreemd zijn om niet te kijken. Hij wist dat het een bericht van Femke was. Ze stuurde alleen maar een vraagteken. Hij wiste het bericht en legde de telefoon terug, en Anna keek hem onderzoekend aan. Heel af en toe leek ze een helder moment te hebben, met in haar blik die ingetogen wijsheid die hem zo betoverd had toen ze elkaar leerden kennen. Rudy, zei hij. Ze tikte op zijn arm, geïrriteerd. Ze zocht naar een woord, of een woord weigerde uit haar mond te komen. Het is Rudy, zei hij, articulerend. Rudy van de galerie. Hij is een beetje ongeduldig. Michel maakte met zijn duim en wijsvinger het gebaar voor geld. Het was half als grap bedoeld, flauw, Rudy zou hem nooit vragen om sneller te werken. Anna wendde haar blik af en staarde met een uitdrukking alsof ze net slecht nieuws had gekregen naar de vrachtwagen voor hen. Je weet wel, zei Michel. Rudy, van de galerie. Kaal.

Hij drong niet aan. De koplampen sprongen aan, buiten was het duister geworden. Dikke regenwolken verdrongen zich aan de hemel, de wind kwam opzetten en trok in lange, feestelijke slierten de herfstbladeren uit de boomkruinen. Mensen bij een bushalte verscholen zich in hun kleren. In de binnenspiegel zag hij een heldere streep avondlucht op de horizon liggen. Hij drong maar niet aan.

Vroeger wilde hij dit soort interacties tot een bevredigend einde brengen, een herinnering, een bevestiging. Een overwinning. Hij ging door, tot ze wist wie hij bedoelde. Soms knikte ze om hem ter wille te zijn, ze voelde dat hij haar antwoord erg belangrijk vond. Misschien had ze er niets van begrepen of wist ze niet eens meer wat de vraag was, maar ze knikte. Ze keek hem daarbij recht in de ogen, blufte.

2

De regisseur kwam schreeuwend tevoorschijn uit het donker van de zaal. Met twee onstuimige sprongen besteeg hij het trapje, zijn zware schoenen dreunden op de bühne. De actrices gingen vanzelf wat bij elkaar staan, zochten als flamingo's de veiligheid van de groep. Niemand begreep hem, de eerste seconden foeterde hij altijd in het Roemeens, zijn moedertaal, tot hij plots stil en vijandig naar een plek op de vloer staarde. Vervolgens wreef hij omstandig, met een raspend geluid, zijn hand over zijn gezicht, alsof hij zich waste. Soms proestte hij. Femke vond hem boeiend, op een heel andere manier dan Michel. Hij herinnerde haar aan het simpele feit dat de mens een gevaarlijk dier is.

Ze bestudeerde zijn gezicht terwijl hij zich in rudimentair Frans beklaagde over het licht, dat weer verkeerd zat. De timing klopte niet. Zijn wenkbrauwen lagen dik als rupsen op zijn voorhoofd en uit zijn neusgaten groeiden stugge haren. Het zag er niet vreemd uit, niet bij hem en zijn grove trekken.

Er ontstond een discussie met de toneelmeester, die er de instructies van de lichtontwerper bijhaalde. De actrices trokken zich wat terug, Femke verdween in de coulissen en liep, eenmaal uit het zicht, snel via een omwegje naar de kleedkamers, naar haar tas. Michel had nog geen bericht gestuurd. Zij stuurde hem een vraagteken. Hoe was het gegaan? Ze wilde dat hij wist dat ze aan hem dacht, dat hij niet alleen was. Ze haastte zich terug.

Het licht was geregeld en alle actrices namen hun plaats weer in voor het begin van de laatste scène van het vierde bedrijf. Femke schikte haar rokje en witte voorschoot, betastte haar opgestoken haar. Ze voelde een kleine glimlach toen ze besefte dat haar personage net hetzelfde zou doen, rokje, voorschoot, kapsel. Alsof een halve eeuw emancipatie niets had veranderd. Ze concentreerde zich. Ze wachtte op het teken van de regieassistent en ging toen aan het werk in de keuken, een huisvrouw temidden van vrolijke pastelkleuren, benijdenswaardige voorspoed aan de rand van de stad. Ze maakte de hakbewegingen met het mes, maar de groenten ontbraken, dit was tenslotte toneel, beeldspraak, kunst. Linda, de cameravrouw, benaderde haar van achteren. Ze hoorde haar voetstappen, en op het juiste ogenblik draaide Femke zich om en keek pal in de lens, zonder één keer te knipperen met haar ogen. Zo wilde de regisseur het. Ongetwijfeld keek hij nu omhoog naar het scherm boven het toneel, waarop de beelden van Linda live werden getoond. Femke staarde het beest recht in de ogen. De muziek van het bandje op de verhoogde platformen aan weerszijden van het podium barstte los. Bij een bepaalde noot kriebelde de bas in haar onderbuik.

Toen de muziek met een harde klap ophield, viel ze op haar knieën. Als verzonken in gebed, met haar rug naar de zaal, zat ze voor de open gasoven. Volgens de mannen van het decor een origineel exemplaar uit de jaren zestig, cosmetisch in perfecte staat en kennelijk werkte hij nog. Nathalie, een van de actrices, had navraag gedaan en wilde na de reeks voorstellingen de oven kopen. Femke wachtte op een nieuwe, harde klap van de drummer en stopte toen haar hoofd in de opening. Weer viel het haar op hoe sterk het daarbinnen naar roest rook, misschien iets wat Nathalie zou willen weten. Op het podium hoorde Femke haar medespeelsters, de

verschillende ikken van het hoofdpersonage, alle kanten uit rennen, de hakken hamerend op de planken, de ontreddering compleet. De saxofonist was inmiddels zijn krankzinnige solo begonnen.

Ze douchte thuis. Had ze een kus bij het vraagteken moeten voegen? Ze had het niet gedaan omdat ze wist dat zijn vrouw heel waarschijnlijk de hele middag in zijn buurt zou zijn. Maar wat had het uitgemaakt? Michel had hoe dan ook uitleg moeten geven, zelfs al zag ze alleen het vraagteken.

Ze hadden elkaar lang niet gezien. Ze koos voor de dure lingerie die ze samen in een piepkleine winkel in een steegje in Siena hadden gekocht. Zijn vrouw was toen nog gezond, ze zagen elkaar regelmatig, spraken soms af in het buitenland, waar hij een expositie had of zijn manager hem wilde opvoeren op een belangrijke kunstbeurs en zij een voorstelling had. Soms nam een van hen het vliegtuig om elkaar een paar uur te zien. Ze keek in de spiegel naar de beha. Hij had gekruiste schouderbandjes maar was zonder versiering of kant en toonde haar mooi omvatte borsten in de doorzichtige stof. De verkoopster was een jaar of vijftig geweest en droeg binnen een koket pelsje. Ze had Femke als een moeder, keurend in de spiegel, zonder schroom met beide handen aangeraakt en gezegd dat dit alleen maar door een vrouw ontworpen kon zijn.

Tijd om haar haar te drogen was er niet. Op de benedenverdieping van haar krappe huurwoning achter het station was de vloer bezaaid met korrels uit de kattenbak, hier en daar waaiden plukken vacht. De poezen hadden weer gevochten. Ze schopte het meeste vuil aan de kant en at snel een banaan en twee sneden peperkoek, poetste haar tanden en repte zich naar het stationsplein, waar Michel haar zou ophalen. Ze liep

zonder slipje in haar oude jeans en vond dat net zo geil als hij. Het was gestopt met waaien en regenen. De straten en auto's glansden in het late zonlicht, een afscheid van de nazomer.

Op weg naar hun plek legde ze een hand op zijn kruis. De Range Rover was een stuk hoger dan de Jaguar, ze had meer kunnen doen dan hem enkel over zijn broek strijken, niemand in het verkeer zou iets gezien hebben. Ze reden naar het kanaal, het stuk tussen de stad en de industrie, daar kwam niemand. Michel nam het onverharde pad dat langs de omheining liep van een technische installatie op een terrasje van beton, en dat eindigde met zicht op het water, laag op de oever. Ze vond dit romantischer dan een hotelkamer. Echter ook. Ze vrijden en toen ze klaar waren gingen ze weer elk vooraan in hun stoel zitten, alsof dit het doel van hun tochtje was, kijken naar de zonsondergang, die vandaag door een lage wolkenband weinig voorstelde. Ze nam zijn hand. Michel had niet veel tijd, wist ze, hij kon zijn vrouw niet lang alleen laten.

Ze luisterden samen naar de klassieke muziek, die haar een gevoel schonk van diepe verbondenheid, met deze man en zijn leven en zijn schilderijen, zelfs met de wereld daar aan de overkant van het water. Ze wachtte tot er een pauze kwam om hem te vragen hoe het vandaag in het ziekenhuis was gegaan.

Hij vertelde over de onderzoeken. Vijf studenten, zei hij, hebben de consultaties bijgewoond, met mijn goedkeuring. Je denkt, wat maakt het uit, misschien help ik er ooit iemand mee. Ik zag hoe Anna naar die jonge mensen in hun witte jassen bleef kijken. Ik had het natuurlijk niet moeten toestaan. Femke schudde een weinig met haar hoofd om hem gelijk te geven, haar begrip te tonen. De hoofdarts zegt dat ik verder moet leven, dat ik niet mag wachten. Hij zegt dat niemand iets kan voorspellen. Femke keerde zich op het gladde leer

naar hem toe en keek hem verbaasd aan. Maar hoe kan dat? Bedoel je dat het nóg drie jaar kan duren? Geen idee, zei Michel, blijkbaar sluiten ze niets meer uit. Ze zwegen een tijd. Een flinke tak met nog groene bladeren dreef verrassend snel langs. Michel zag hem ook, met grote ogen, maar de stemming in de Range Rover veranderde niet. Femke voelde zijn wanhoop, ze had het gemerkt op de achterbank. Dit duurt te lang, zei ze. We moeten iets doen.

3

Voor de garagepoort kwamen ze tot stilstand, de regen sloeg in krachtige vlagen op hen neer. Hij liet de ruitenwissers aan en staarde samen met Anna naar de smalle plankjes van tropisch hardhout die bij droog weer een breed vergrijsd vlak vormden, elegant geïntegreerd in de modernistische architectuur van de beschermde villa. Dit was thuis. Ze waren terug. Eerst waren ze in het ziekenhuis, en nu waren ze terug, dit moest Anna nog weten, aanvoelen. De chronologie, de locatie. Het was onmogelijk dat haar diepe, dierlijke instincten helemaal verdwenen waren. Misschien wist ze niet meer wie Rudy was, of wist ze het niet zeker, maar ze woonden al dertig jaar in dit huis, dit was haar nest. Michel zag het in haar schouders, de ontspannen handen in haar schoot.

Hij wachtte nog even en toen deed ze het zelf, ze klikte de veiligheidsriem los. Anna wist dat ze thuis was. Of voelde ze alleen maar dat ze ergens waren aangekomen en dat ze zo meteen, wanneer de regen wat geluwd was, zouden uitstappen?

Hij duwde haar over het pad naar de achterkant van het huis om langs de glazen schuifdeur naar binnen te gaan. Ik heb honger, zei Anna. Ik heb honger, herhaalde ze bijna meteen, op dezelfde vlakke toon. Natuurlijk heb je honger, zei Michel. Ik maak meteen iets voor ons klaar. Hij was blij dat ze weer eens sprak, dat ze een duidelijke, eenvoudige zin had uitgesproken die naar deze wereld verwees.

Ze hield van een kruidige omelet met tomaat, geserveerd op een dikke snee zuurdesembrood. Hij sneed de maaltijd in kleine vierkanten, die ze zonder haast als hapjes met haar vingers opat. Hij veegde haar mond schoon toen ze klaar was, ze spande haar lippen en fronste. Hij verzamelde haar medicijnen in het plastic vingerhoedje en gaf het haar. Ze nam de pillen met één slok water, weigerde koppig om de rest van het glas op te drinken. Hij bracht haar door de lange gang naar haar kamer. Hij wachtte op de rand van haar bed tot ze klaar was op het toilet. Hij hielp haar met het poetsen van haar tanden. Hij trok het slaaphemd over haar hoofd en over haar armen, en hij stipte een vingerpuntje nachtcrème op haar wangen en kin, zoals zij het altijd had gedaan, en smeerde het in.

Femke verhief haar bekken en trok voor zijn gezicht met een rukje de knopen van haar jeans los. Ze droeg geen ondergoed, hij wist het en hij wist het niet, het bleef hem verrassen. Hij voelde de versnelling van zijn bloed en greep haar kleine billen, duwde zijn neus in haar warme buik. Hij rook haar douchegel, zoet, tropische vruchten, een zorgeloos strand onder een hoge zon. Hij sloot zijn ogen.

Na afloop zei ze fluisterend in zijn oor dat hij een goede minnaar was. Hij zei dat ze zich vergiste, dat hij gewoon niet meer zo snel klaarkwam als vroeger. Femke lachte en gaf hem plagend een kneepje. Ze zei dat het niet uitmaakte, de slotsom bleef voor haar dezelfde. Hij was een goede minnaar.

Soms twijfelde hij aan de reden waarom ze hem bleef zien. Ze was intussen een vrouw van bijna tweeëndertig, in zijn ogen piepjong, maar voor haarzelf was dat anders. Hij dacht dat Femke op een bepaalde manier hun leeftijdsverschil nodig had. Bij hem kon ze speels zijn, opdagen zonder ondergoed,

ze kon altijd de rol van de jeugdige vrouw spelen, de kloof tussen hen was nu eenmaal te groot om te negeren en zou nooit overbrugd worden, niet werkelijk, daar was geen tijd meer voor. Als Femke en hij samen waren domineerden zijn eerbiedwaardige levensjaren, en werd zij als het ware geen dag ouder.

Dat was ze ook niet, ouder geworden, haar gezicht was in die vier jaar dat ze samen waren nauwelijks veranderd. Ze was wat magerder door het harde werken, door het leven, het had haar gezicht hoekiger gemaakt. Haar huid was even strak en gezond. Misschien was het die natuurlijke glans op de jukbeenderen die hem het eerst was opgevallen, veel complexer om te schilderen dan licht dat over het oppervlak van een gezicht strijkt.

Hij had in de grote ontvangstzaal van het koninklijk paleis, op de jaarlijkse receptie van de meest verdienstelijke kunstenaars, tal van mooie mensen gezien. Femke was er een van, mooi, maar bovenal uitzonderlijk. Hij wist niet wie ze was. Hij vond theaterzalen beangstigend, bioscopen niet minder. Hij zag haar staan en was zich maar vaag bewust van het bijzondere, ijsblauwe kleed waarin de rest van haar lichaam verdwenen was. Hij zag haar gezicht, de make-up kon het niet verbergen. Het was een gezicht dat zich niet zou laten schilderen, hij wist het. Hij wilde nooit ophouden met ernaar te kijken.

Weer voor in de Range Rover zag hij het ijle geel aan de hemel. In de verte versluierden lage regenwolken de ondergaande zon. Hij dacht aan deze middag, met Anna in de auto, toen de wereld verduisterde en hij in de binnenspiegel de streep licht aan de horizon had gezien. Dit was de volmaakte spiegeling. Hij dacht aan een klein tweeluik, olie op doek, geel- en grijstinten. Op het eerste gezicht een abstractie, maar

van dichtbij gedetailleerd en dramatisch geladen. Femke nam zijn hand, alsof ze voelde wat er in zijn hoofd gebeurde. Ze luisterden naar de sonates van Händel, zijn lievelingsmuziek, zo vaak het vehikel van zijn verbeelding, de kamer waarin hij zich graag terugtrok en de deur op slot deed.

Ze vroeg hem wat er vanmiddag gebeurd was. Hij dacht weer aan het berichtje dat ze had gestuurd, alleen maar een vraagteken. Droog, zakelijk. Streng zelfs. Hoe staat het daar? Wanneer is dit in hemelsnaam voorbij?

Aarzelend vertelde hij wat de hoofdarts had gezegd, en toen werd het onder de prachtige muziek doodstil in de auto. Michel zag de situatie zoals ze was, na tien dagen elkaar niet te hebben ontmoet stonden ze weer op deze troosteloze plek geparkeerd, aan dit dode water met zijn hoge, schuine oevers van beton. Toen zei Femke dat ze iets moesten doen. Meer zei ze niet. Haar boodschap klonk hem luid en duidelijk in de oren. Dit ging niet langer, ze wilde een vooruitzicht, een leven. Ze had zich jaren geschikt naar de omstandigheden, ze verdiende meer. Hij mocht dan een goede minnaar zijn, dit was simpelweg onhoudbaar. Ze zei stellig, dit duurt te lang. En ze zei, we moeten iets doen. Hij hoorde haar en hij wist dat *hij* iets moest doen, snel, voor zij er de brui aan gaf.

4

Ze stonden bij de bushaltes op het stationsplein. De stad lag zwart en monolithisch onder een koningsblauwe nachthemel. Femke bleef nog even zitten. Een eind voor de Range Rover zagen ze drie daklozen bij de fietsenstalling, ze hoorden bij elkaar maar bleven als katten op een veilige afstand. Twee waren dronken, de verwijten gingen schor en met lange tussenpozen over en weer en werden onheilspellend versterkt door de moderne architectuur.

Het was niet echt een plan. Het kwam plots bij hem op.

Misschien kwam het door de dronkaards in het halfduister van het oranje straatlicht, alsof hij Femke in bescherming moest nemen.

Hij vroeg, waarom kom je niet al bij me wonen? In de villa?

Hij was minstens zo verbaasd over zijn voorstel als zij.

Later denkt hij hieraan terug. Wat zou er gebeurd zijn zonder een banale, dronken ruzie tussen twee daklozen op het ogenblik dat hij Femke terugbrengt naar huis?

Het kwam bij hem op en tegelijk hoorde hij de woorden uit zijn mond komen. Vreemd genoeg klonk het als een plan. Het leek iets waarover hij had nagedacht en lang had geaarzeld om het haar te vragen. Omdat het, hoe je het ook draaide of keerde, een krankzinnig plan was. Femke zou het vast weglachen. Hij dacht niet dat ze het zelfs maar zou overwegen. Ze zou hartelijk lachen en hem een kus geven en zonder omkijken naar haar huisje lopen.

Ze tuurde door haar raam. Michel kreeg de indruk dat ze beledigd was, dat hij haar ontgoochelde. Ze had gelijk, grappig was dit niet.

Het is zo gek niet als het klinkt, zei hij. Het huis is groot. Je bent er nog nooit geweest, je zou het moeten zien.

Een fietser reed dicht langs de auto, zijn grote, dravende hond was opgetuigd met flikkerlichtjes. Een van de dronkelappen begon te huilen als een wolf.

Vanmiddag wist ze niet meer wie Rudy was, zei Michel. Je weet wel, Rudy?

Ze knikte.

Soms denk ik dat ze niet weet wie ik ben. Ik ben er gewoon, zei hij. Ik ben de man die er altijd is.

Hij raakte somber van zijn eigen woorden en wenste dat de avond voorbij was. Misschien wilde hij wel dat Femke hem de bons gaf. Wat voor zin had het allemaal? Hij was een oude man. Hij voélde zich niet oud, nuchter bekeken was hij het wel. Hij zou waken over zijn waardigheid, hij zou nooit zielig worden.

Bedoel je werkelijk, vroeg Femke, dat ik, dat ik zou verhuizen, terwijl je vrouw nog, je weet wel, thuis is?

Hij hoorde iets in haar stem. Haar ogen kon hij niet zien, maar hij hoorde iets wat hij niet had verwacht, twijfel. Hij was een weg ingeslagen. Kon hij nog terug, of moest hij verdergaan? Misschien was het helemaal niet zo'n krankzinnig idee. De opwinding steeg naar zijn keel. Het gevoel van overwinning. Misschien had hij hier eerder aan moeten denken. Misschien had hij zich beter moeten voorbereiden. Als hij maar geen unieke kans achteloos had verspeeld.

Het is een groot huis, zei hij, vol overtuiging. Je moet het zien. De kamers liggen ver uiteen. Anna weet nauwelijks wie ik ben. De poetshulp, de verpleegsters, ze kan niemand nog van elkaar onderscheiden. Het interesseert haar niet meer. Iemand in een wit schort die gehaast is, dat is een verpleegster.

Iemand met een stofzuiger is de poetshulp. Ze maakt geen contact.

Hij voelde dat het binnen bereik lag. Bijna hadden ze na die lange, verschrikkelijke jaren hun lot in eigen handen. Femke keek hem aan en in de donkere auto zag hij het wit van haar tanden. Ze glimlachte.

Zou je dat doen voor mij? vroeg ze.

Hij knikte, licht bevreesd dat zijn voornemen volstond voor haar en dat ze alsnog zou lachen en hem gek zou verklaren en zou uitstappen om weer te verdwijnen in haar leven.

Ik meen het, zei hij. Niemand hoeft het te weten. Alle mensen die overdag binnenwippen komen nooit in een theater. Anna heeft geen familie, ik heb geen familie. Je bent een model, een studente die ik begeleid, je bent mijn assistente, of je bent de dochter van een goede vriend die even op adem moet komen.

Hij zei, niemand kan ons zien als we in de villa zijn.

5

Ze was er nog nooit geweest, maar ze had toen ze elkaar net hadden ontmoet foto's gezien op internet, veel van de villa en eentje van Michel en Anna in avondkledij op het zonneterras, lang geleden, bij de opening van een kleine tentoonstelling in het huis. Femke haastte zich door de donkere straat, knipte het licht in haar woonkamer aan en klapte de laptop open. De korrels uit de kattenbak knapten onder haar voeten, de bananenplant in de hoek lag op de grond. Ludwig was beneden. Hij zat stoïcijns op het aanrecht en gaf haar een geringschattende blik. Remco, die doof was en een beetje dom, lag waarschijnlijk boven te slapen op haar hoofdkussen. De buren hadden vanavond gekookt. Ze hadden geen afzuigkap of ze hadden niet de gewoonte om die te gebruiken. De geur van Congolese kip herinnerde Femke aan haar lege maag.

De meeste foto's van de villa waren genomen vanuit de glooiende Engelse parktuin. Ze vergrootte de ramen en de hoge tuindeuren op de benedenverdieping en probeerde iets te onderscheiden in de weerspiegeling van het glas om te achterhalen welke bij zijn studio hoorden en welke bij de slaapkamer van Anna. Hij had gezegd dat ze een flink eind uit elkaar lagen. Hij had gezegd dat Anna meestal in haar kamer bleef, waar hij soms een speelfilm voor haar opzette. Ze hield van Antonioni en Bergman en Tarkovsky. Femke had bij elke naam een steek van jaloezie gevoeld, *zij* was de actrice.

Soms, zei hij, zat Anna op het terras als een hagedis in de zon, of onder een deken naar de tuin te kijken. Soms nam hij haar mee in zijn studio. Maar dat hield ze nooit lang vol, ze werd kwaad en draaide ostentatief haar hoofd weg. Misschien was het de geur, de terpentijn. Hij zei dat ze eerst walkie-talkies hadden gebruikt, dat Anna toen nog veel las, alle Russen. Dat ging nu niet meer. In haar slaapkamer stond een babyfoon. Femke had geen bijklank in zijn stem gehoord toen hij dat pijnlijke woord uitsprak. Ze vond het schrijnend dat het woord hem niet meer opviel, dat een man als hij zoiets gewoon moest worden. Even later had ze aan haar eigen Remco en Ludwig gedacht, maar dat was geen probleem, zei Michel, de tuin besloeg bijna drie hectaren.

Ze bleef nog een tijd naar de foto's van de villa staren, ze tapte wijn uit het kartonnen vaatje en vond in de tafellade verdroogde shag en vloeitjes, ze verbrokkelde oude kaas op een dessertbord. Ze wilde bellen met Marieke, maar die zat met haar drie kleine kinderen midden in een vechtscheiding, en het was intussen laat. Ze zoomde in op de foto van Anna en Michel in avondkledij op het terras van de villa. Het was een geweldige foto, Anna was een knappe verschijning geweest. Ze bedacht dat ze niet bij elke beslissing in haar leven kon leunen op Marieke. Waar had dat haar overigens gebracht? Ze had haar eigen leven te leiden, en ze hoefde zich aan niemand te verantwoorden, Jezus.

Ze dacht dat haar arme moeder het precies zo zou formuleren, en misschien had ze dat ook wel eens gedaan, in Femkes late tienerjaren met de foute vrienden, nog net binnen de korte tijd die haar op aarde was gegund.

Femke nam haar wijn mee naar de badkamer en douchte. Morgen zou ze het anders aanpakken, haar houding op

het toneel, de blik in de camera van Linda. De dramatische daad van haar personage was niet ingegeven door wanhoop, maar door rebellie. Natuurlijk! Het was een pure provocatie, niemand was haar de baas, kijk maar, zij besliste vrij over leven en dood. Femke wikkelde snel een handdoek om haar lichaam en blies met de haardroger een wak in de aangeslagen spiegel. Een tijd keek ze star en intens naar haar grote, wakkere ogen. In het donker achter haar juichte de regisseur.

Na een laatste glas doofde ze de lichten in het huisje. In de slaapkamer werd ze vertederd door Remco, die lang uitgestrekt op haar kussen sliep. Ze duwde haar neus in zijn witte vacht. Een schrijver had de geur ooit vergeleken met die van een pasgestoomde deken. Ze vond het wonderbaarlijk dat de man tot die vergelijking was gekomen, en hoe juist het was. Remco schrok wakker en keek haar slaapdronken aan, blij mauwde hij zonder geluid. Hij had een nieuwe schram op zijn bleekroze neusje en een diepe wond in zijn rechteroorschelp. Ze aaide hem, en op haar telefoon opende ze de foto's van de villa, van de tuin. Kijk eens, zei ze. Helemaal voor jou.

De volgende dag belde Michel net voor ze naar de repetitie vertrok. Ze hoorde dat hij in zijn studio zat, zijn stem klonk scherp in de lege ruimte. Kennelijk was hij weer aan het schilderen, maar ernaar vragen durfde ze niet. Hij zei dat hij haar vanavond kwam ophalen. Toen ze niet meteen reageerde, vroeg hij, waarom zouden we wachten? Hij zei dat ze zich over niets zorgen hoefde te maken, hij zou de opzegtermijn van haar huis betalen. Nee, protesteerde ze, die betaal ik zelf. Ze zei dat ze nu repetities had en dat ze niet op één middag een verhuizing kon voorbereiden. Neem vanavond alleen het noodzakelijke mee, zei Michel. Je kleren, de katten, wat spullen. Je meubels kunnen we later laten ophalen of opslaan. Hij vroeg of zeven uur zou lukken voor haar. Acht uur was ook goed.

De actrices waren uitgelaten vandaag, en de sfeer moedigde Femke aan. Maar haar grote moment, de blik die ze deze morgen nog eens in de badkamer had geoefend, zo intens en gericht dat de regisseur zich mogelijk zelf aangesproken zou voelen, viel in het water. Laura struikelde op het ogenblik dat alle ikken in wanhoop uit elkaar stuiven, en kwam hard neer. Laura was de kleinste en hevigste van hen allemaal, en in de geschrokken stilte die volgde klonk haar ketterse vloek als een verlossing en barstte iedereen in lachen uit. Alle spanning van de voorbije weken baande zich een weg naar buiten, de vrouwen bleven schaterlachen, sommigen gingen bij Laura zitten of lieten zich op de grond vallen, anderen zochten steun bij elkaar, weer anderen bogen met hun armen over hun buik voorover of kruisten hun benen om niet te plassen, en minutenlang stak altijd wel iemand de anderen weer aan. Voor een buitenstaander die de zaal binnenkwam en hen op het podium zag, moest dit op een performance lijken, en terwijl het nog gaande was overwoog de regisseur of dit in het stuk paste, de tuimeling en de lach in het aanschijn van de dood, maar het idee werd door de dramaturg en een van de vrouwen die zowat de woordvoerster van de actrices was, snel tegengesproken. Uiteindelijk werd men het eens dat de voorstelling niet het gevaar mocht lopen een vaudeville te worden.

Tijdens een pauze werden nog wat beelden bekeken, ook de close-up van Femke. Men vond het hilarisch hoe haar gezicht veranderde bij de val van Laura en de schrik en bezorgdheid erop af te lezen vielen, hoe haar lach explodeerde. Men zei dat ze zó expressief was, een échte Franse comédienne. Laura, die een zak ijs tegen haar geschaafde jukbeen hield, zei dat ze jaloers was op haar gebit. Natuurlijk zei niemand iets over haar blik voor de val, maar Femke had hem goed kunnen

bekijken en kreeg de indruk dat ze op het juiste spoor zat, dat ze, haar eigen banale beeltenis even buiten beschouwing gelaten, een wilskrachtige vrouw had gezien, geen slachtoffer.

6

Michel belde aan bij nummer 19. Hij was hier maar één keer eerder geweest, kort, uit voorzorg haalde hij Femke altijd op bij het stationsplein, een afspraak die hij zich niet meer kon herinneren met haar gemaakt te hebben. Hij deed een stapje achteruit en keurde de gevelrij. De arbeidershuisjes straalden niets dan onverschilligheid uit. Wat kon het de straat, de wereld schelen dat hij met Femke was of dat ze bij hem kwam wonen?

De ramen vielen hem op, de deuren, de kleuren. De huisjes waren identiek, maar alle hadden ze in de loop van decennia ander schrijnwerk gekregen. Hij kneep zijn ogen tot spleetjes en keek door zijn wimpers naar het kinderlijk eenvoudige ontwerp, de huizen in een lint van blokjes langs de stijgende, flauwe bocht, de karteling van daken en schoorstenen. Straks zou hij in zijn notitieboek een ruwe schets maken met aanwijzingen over helling, kleur en lichtinval.

Wat verderop zag hij twee meisjes naar buiten komen en hun fietsen losmaken, ze waren een jaar of zestien en hadden handtasjes en mooi lang haar en ze hielden hun nek een beetje stijf om hun kapsel in vorm te houden voor het avondje uit. Toen Femke eindelijk opendeed waaide hem de lucht van tropische vruchten tegemoet. Schutterig, half tegen de muur leunend, stond ze naast haar bagage in het donkere gangetje. Als het niet in de auto past, zei ze, hoeft niet alles mee. Ze liep

snel nog eens naar boven, Michel laadde intussen de zakken in de Range Rover, ook een bananenplant en de twee katten, waarvan de zwart-wit gevlekte vijandig naar hem blies zodra hij door de tralies oogcontact maakte. Hij liet het kofferdeksel zakken en stapte alvast in. Hij had geen dochter, Anna en hij hadden geen kinderen kunnen krijgen, en Femke kon niet echt meer met een studente verward worden, maar zo ongeveer, dacht hij, moest het zijn om als vader je studerende dochter op te halen in de stad. Om de gedachte van zich af te schudden kuste hij Femke vol op de mond toen ze naast hem kwam zitten, zijn hand hoog op haar been.

7

Ze reden een klein halfuur. Het bleef stil in de auto, alsof ze luisterden naar de muziek die nauwelijks te horen was. Femke vertelde wat over de val van Laura, maar het leek of Michel haar niet hoorde. Ze voelde dat hij zenuwachtig was, opgewonden, nooit eerder hadden ze voor haar huis, op klaarlichte dag, gezoend. Ze voelde ook haar eigen opwinding. De nood aan ontlading hing in de auto, aangescherpt door de associatie die de vertrouwde geur van het leer opriep. Ze wilde dat hij ergens stopte in deze bossen. Ze wilde haar hoofd in zijn schoot leggen terwijl hij reed, niemand zou het kunnen zien, maar ze wist niet of hij het op prijs zou stellen.

Plots draaide hij een witte kiezelweg op en reed traag door een poort die zich nog niet helemaal geopend had. Er leek geen einde te komen aan de bochten van de oprijlaan en toen verscheen de villa midden in het open landschap. Het gebouw lag donker onder de bewolkte hemel en had aan de voorkant geen ramen of deuren. Het was als een vesting of een bunker, voorbereid op een aanval van de buitenwereld.

Probeer wat stil te zijn als we binnenkomen, zei Michel, de ingang ligt het dichtst in de buurt van haar kamer. Hij ging Femke voor langs de buitenmuren van de villa, ze probeerde haar voetstappen over het knersende pad op de zijne af te stemmen, al had hij daar niet om gevraagd. Hij opende de deur met een code, in de hal en het eerste deel van de gang,

waar het automatische licht hun voorging, zag ze op voorname afstand van elkaar lijsten aan de muur, niet met stillevens van Michel, zwart-witfoto's, een reeks van mooie, abstracte composities die de fotograaf uit de banale werkelijkheid had gepuurd. De kamer die Michel op de eerste verdieping binnenging was ruim, met een hoog tweepersoonsbed. Een beetje kaal, niet wat ze van hem had verwacht, geen boeken op het nachtkastje. Op de commode met spiegel stond een blauwe vaas zonder bloemen. Op het bed lag een in ruitjes gestikte, gewatteerde sprei, goudkleurig en hoogglanzend, de zijkanten van licht golvende tule reikten tot de vloer, een avondjurk op maat van het meubel. Michel legde haar tas in een stoel, Femke zette haar rugzak ernaast op de grond.

Hij toonde haar het huis, dat groter was dan ze had ingeschat. Misschien leek dat alleen maar zo door die lange gangen met het leidende licht. De bibliotheek besloeg twee hoge kamers, die haaks met elkaar verbonden waren en zo een hoek van het gebouw vormden. Een kleine, verzonken deur gaf toegang tot zijn studio, maar dat was voor later. Michel gaf uitleg, namen, data, die ze helder hoorde en aandachtig opnam en toch maar een paar seconden kon onthouden. Haar hoofd liep over van alles wat ze zag. De glans op het hout van de bijzondere meubels, de wijze waarop alles onwrikbaar op zijn plaats stond of aan de muur hing, en hoe Michel in deze interieurs paste, hier thuishoorde alsof hij er eerst was geweest en men de villa om hem heen had gebouwd. Ze probeerde haar gezicht voor hem verborgen te houden, ze wist niet waarom ze geëmotioneerd was en zou het hem onmogelijk kunnen uitleggen. Kennelijk voelde hij iets, want hij nam haar hand, en plots stonden ze in een hoek van een kleine hal te kussen als twee tieners. Na een tijd doofde het licht. Maar toen draaide Michel haar bij haar schouders om, haar gezicht naar de muur. Femke kon hem zijdelings zien in de lange spiegel

met een bijzettafeltje voor, hij trok haar broek omlaag en keek geconcentreerd naar haar blote billen. Ze raakte opgewonden van het effect dat ze op hem had. Het ging snel, sneller dan in de auto, en nagenoeg in volledige stilte.

Nadat ze zich in een het toilet wat gefatsoeneerd had, ging de rondleiding verder. De woonkamer in twee niveaus was omvangrijk maar gezellig ingericht, het lange raam bood een panoramisch zicht op de glooiende parktuin en de beboste heuvels daarachter. Aan de muur hingen abstracte schilderijtjes en collages die dateerden uit de bouwtijd van de villa, met hetzelfde kleurenpalet, groen en messing en zwart. In de verlaagde zitruimte met het royale leren bankstel en de staande lamp die een boog naar de koffietafel beschreef, zag ze, tussen twee fauteuils, takken judaspenning in een vaas op een kist. De ronde, perkamenten zaaddoosjes herinnerden haar aan de slaapkamer van haar moeder en hoe ze als meisje bij het opmaakmeubel aan het voeteneind van het bed gefascineerd naar de verdroogde penningen keek en door het voorkomen en de verwijzing naar Judas en zijn verraad meende dat het hosties waren, het lichaam van Christus. Ze had er sedert haar kindertijd nooit meer aan gedacht. Ergens diep in haar was die verklaring onaangetast gebleven.

In vergelijking met de rest van het gebouw was de keuken aan de kleine kant. Gerieflijk, met plaats voor een tafel en vier stoelen, maar door de architect duidelijk opgevat als een werkruimte voor het huispersoneel. De apparaten waren nieuw, de kasten niet. Aan de muur hing een volgeladen prikbord waartussen Femke ogenblikkelijk foto's van Anna ontdekte. Eentje toen ze jong was, een vrouw van haar leeftijd, die door het kapsel en de sepia-afdruk genomen leek in de 19de eeuw, en ook eentje gezeten in haar rolstoel, haar blik heerszuchtig, gericht, zo leek het, naar dit moment in

de toekomst. Aan de korte muur hingen twee oude prenten in vergulde lijstjes, tekeningen van rennende paarden met gespreide benen en ruiters in kleurig kostuum.

Michel trok de koelkast open en vroeg of Femke vanavond al gegeten had. Hij zei dat hij met Anna een broodmaaltijd met Franse kazen had genomen, dat deden ze gewoonlijk zo om een uur of halfzeven. De schimmelgeur die uit de koelkast stroomde, benam haar de eetlust. Straks misschien, zei ze. Ik wil eerst uitpakken en de poezen verlossen.

Michel was nog niet helemaal klaar met de villa. Op weg naar zijn studio liep hij na een stukje gang op de gelijkvloerse verdieping een grote slaapkamer in, het was er rommelig. Dit was hun slaapkamer geweest, zei hij, van Anna en hem, maar intussen al jaren niet meer. Hij ging er niet verder op door, maar Femke begreep het meteen, ze herkende zijn kleren die over de rug van een leunstoel waren gedrapeerd. Hier sliep hij, en dus niet in de kamer met de gouden sprei. Wat had je dan verwacht? Dat je vanaf de eerste dag, met Anna wat verder in het huis, het bed met hem zou delen? Het was de stem van de Roemeense regisseur die haar in haar hoofd laatdunkend toesprak. Hij vond haar naïviteit stuitend.

Michel wees naar het plafond. Alsof hij kon raden wat er in haar omging, zei hij, jouw kamer is hierboven, de trap is vlakbij. Ik hoop, lachte hij, dat je niet wakker wordt van mijn gesnurk. Ze stonden wat onwennig om het bed, het echtelijke bed gedurende decennia. Michel keek de kamer rond, op zoek naar wat hij nog vertellen kon. Het kamerbrede tapijt dempte alle geluid, het was hier zo stil als in een opnamestudio. Femke hoorde de lichte tik van een vallend cijferplaatje in de oude wekkerradio, omdat ze net naar het nachtkastje keek toen er weer een minuut in de wereld verstreken was.

8

Michel hield, met de kruk in zijn hand en zijn schouder tegen de deur, plagend halt bij de ingang van zijn studio. Femke glimlachte terug, wilde naar binnen, hij zag dat ze oprecht benieuwd was en dat verheugde hem. Hij had de indruk dat de tour door de villa haar verveeld had. Onvermijdelijk was het een demonstratie van bezit geworden. Het was niet zijn bedoeling geweest, hij wilde haar alleen maar gastvrij onthalen en zijn huis aanbieden. Ze wist overigens al lang dat hij vermogend was, dat kon ze hem niet kwalijk nemen, en ze wist ook dat het pure geluk, het immense toeval van een gretige Aziatische en later Arabische kunstmarkt daarvoor gezorgd had. Zijn vader was zijn hele leven hoefsmid geweest. Zelf had hij tot zijn veertigste in een vervallen boerderijtje gewoond. Tijdens een strenge winter had hij leren schilderen met wanten aan. Had hij Femke dit ooit verteld?

Het effect van de studioruimte werd tenietgedaan door de duisternis. De zware bewolking zorgde voor een vroege avond, al wekten de witte muren de illusie van licht. De lampen hoog aan het plafond ontstak hij bijna nooit, zeker niet tijdens het schilderen. Femke bekeek rustig de doeken die naar de kamer waren gekeerd. Het is te donker, zei Michel. Het gaat wel, weerlegde ze minzaam.

Hij leunde tegen de muurlange werktafel, was geduldig. Het had hem nooit werkelijk geïnteresseerd wat mensen dachten

bij het zien van zijn werk, wat het bij hen opriep, buiten een voor de hand liggende, vluchtige sensatie van esthetiek. Zijn doeken werden door de stilte erin diep religieus genoemd. Gedurende een aantal jaren, toen hij het grijs omarmde, was zijn werk voor velen bevreemdend, voor sommigen angstwekkend, al waren de afgebeelde voorwerpen, het fruit, de veldbloemen, de aarden kruik dezelfde geweest.

Het liet hem in wezen onverschillig, hij weigerde zijn werk te verantwoorden. Dat werk was soeverein, had een romanschrijver beweerd in het inleidende essay van de dikke catalogus bij zijn overzichtstentoonstelling. Het bestond, ook wanneer niemand in de zaal ernaar keek. Wat toonde een schilderij als de mensen, en hun indrukken, meningen en beleving, waren verdwenen? Dat vastleggen was zijn jarenlange drijfveer, zijn krankzinnige streven, zijn complexe onderwerp, wist de schrijver. Daarom de simpele landschappen, de uitgepuurde portretten en natuurlijk de stillevens, beelden herleid tot hun uiterste eenvoud, ruimte scheppend voor een ongesluierde, autonome schilderkunst.

Michel was gevleid, hij kon zich vinden in de schilder die beschreven werd, de monomanie en de ernst. Het essay was opvallend helder maar ook een beetje als de horoscoop in de krant. Het raakte een snaar doordat hij bereid was om de woorden tegemoet te komen.

De waarheid was dat hij aan weinig dacht wanneer hij schilderde, en weinig daarna. Hij kon niets anders, hij deed het graag, zijn diepe drijfveren waren niet interessant. Hij was een eenzelvig kind geweest, met zeeën van tijd om goed om zich heen te kijken. Kinderen verveelden zich toen nog niet. Op zijn tiende verjaardag kreeg hij van zijn moeder een doos waterverf met twee penselen en een blok papier.

Haar eerste idee was een tennisracket geweest. Dat vertelde ze tot vermaak van de gasten op de opening van zijn eerste solotentoonstelling. Michel geloofde er geen woord van.

Femke keek gehurkt naar de kleinste doeken die ze alleen maar kende van de foto's op zijn telefoon. Zit er iets tussen? lachte hij. Of kan ik ze beter overschilderen? Ze haalde er onverstoorbaar eentje uit en liep naar het raam om het beter te bekijken. Hij kon niet geloven hoe mooi ze was, daar in het blauwgrijze gedempte licht, wat een buitengewoon exemplaar van de menselijke soort. Hij voelde zich nederig. Hij hoopte dat ze nooit in de gastenkamer zou slapen, vannacht al op kousenvoeten de trap zou afdalen en bij hem tussen de lakens zou schuiven. Maar ze had haar eigen kamer nodig, hij wilde haar de tijd geven, haar niet afschrikken. Het was wel duidelijk dat ze zou moeten wennen aan de vreemde situatie.

9

Femke bekeek het adembenemend gedetailleerde parelhoentje dat met de nek slap over de rand van de schaal hing, de glans in het dode oog, en de dreigende hoefijzers aan een lambrisering in de duisternis daarachter. Ze had zijn schilderijen altijd fascinerend gevonden, al voor ze hem ontmoette op het koninklijk paleis. Waar kwamen die beelden vandaan? Toen werd haar aandacht getrokken door een licht boven de rand van het schilderij. Schuin uit het raam zag ze aan de overkant van de villa, die verder de tuin in reikte, een langwerpig zijraam van een kamer, waar pas het licht was ontstoken. Laag op het glasgordijn tekende zich een vervormde schaduw af, die roerloos bleef.

Ze liet het schilderij zakken. Is dat haar kamer? Michel kwam naar het raam. Wat heb je tegen Anna gezegd, over mij? Nog niets, zei hij. Ik heb de kans niet gekregen, het ging plots snel. Hij stond pal achter haar en keek mee naar de schaduw. Ze verwachtte een hand, op haar heup, op haar schouder, maar hij raakte haar niet aan. Wat is het plan? vroeg ze. Wie zal ik worden?

Ik stel voor, zei Michel, om het rustig aan te doen. Je hoeft haar niet te ontmoeten. Ze blijft doorgaans op haar kamer, ze houdt van regelmaat. Hij wierp snel een blik op zijn polshorloge. Straks ga ik een uurtje televisie kijken met haar. Het voorbije jaar is het een soort gewoonte geworden, terwijl

we dat vroeger nooit deden. Gewoon wat televisie, in de woonkamer, ze houdt van spelprogramma's en reality. Een uurtje maar, dan wil ze weg. Weet je, zei hij na een korte stilte, ze is nogal snel in de war. Het kan een hele tijd duren voor ze weer rustig wordt. Begrijp je?

Ze brachten nog de poezen en de rest van haar bagage naar boven. De bananenplant paste mooi bij de dubbele latjesdeur naar de badkamer. Hij zou haar later op de avond komen halen, dan konden ze met de poezen naar beneden, naar de keuken, en naar de wasruimte en de garage in het souterrain. Een kattenluik was er niet, maar wel een raampje in een keldergat aan de terraskant, dat voor verluchting altijd open bleef. We moeten ze eerst een paar dagen binnenhouden, zei Femke, zodat ze weten dat dit hun nieuwe thuis is. Hij knikte en zei tot straks, en na een zoen bleef hij staan kijken in de deur, naar de kamer en naar Femke, als om zeker te zijn dat hij haar alleen kon laten. Misschien keek hij om haar goedkeuring te krijgen. Maar ze ging verder met het uitpakken van haar rugzak, en toen was hij verdwenen. Ludwig sprong meteen op de commode en zo op de kleerkast, het hoogste punt, begon zich daar te wassen. Remco ging met zijn staart in de lucht parmantig op verkenning.

Ze was gaan liggen en in slaap gevallen, met haar ene voet nog op de grond. Het was hier zo stil. Ludwig had zich genesteld op de kleerkast, ze zag zijn vacht boven de omlijsting. De deur stond op een kier. Ze had geen idee hoe laat het was, zag nergens haar telefoon, maar het voelde of ze maar even was ingedommeld. De dreigende hemel boven het bos waar haar raam op uitkeek leek niet veranderd. Ze voelde koude lucht aan haar enkels, het tochtte van het gekantelde raam naar de deur die op een kier stond.

Remco was niet in de kamer en niet in de badkamer. Ze keek in kasten en in haar tassen. Ook haar telefoon was zoek, deze lag vast nog in de auto. Ze twijfelde.

In de gang was het donker, ze stak haar arm naar buiten en zwaaide het licht aan. Het had natuurlijk geen zin, toch riep ze zachtjes de naam van de witte, dove kater. Ze liep naar rechts, Remco zou niet meteen langs de trap naar beneden lopen. Een kat is geen hond, die gaat niet domweg ervandoor. Eerst verkennen wat dichtbij is, stukje bij beetje, zonder de weg terug uit het oog te verliezen.

Kon Michel van haar verlangen dat ze in de kamer bleef, daar wachtte tot hij haar kwam bevrijden? Een uur was niet lang, een kleine moeite. Maar nood brak wet. Vaag bereikte haar het geluid van pratende mensen en applaus, de televisie. Femke begaf zich dieper de gang in. De kamers in dit deel van het huis waren leeg of dienden als opbergruimte voor oud meubilair en kartonnen dozen van groot formaat. Ook hier onverwachts een halletje in de gang, met een spiegel, een stoel, droogbloemen in een vaas. In de asbak lag een gebruikte kauwgom.

Kort daarna onthulde de laatste lamp een wenteltrap, zo smal als in een kerktoren. Boven was een zolderdeur, dicht maar niet op slot. In het weinige licht zag ze een lege ruimte die verdeeld werd door het dakgebinte, het hele oppervlak van het huis in één blik gevangen. Onder aan de wenteltrap stond een ander deurtje op een kier, breed genoeg voor een kat. Een raam met uitzicht op de tuin, een boekenkast, een boeket snijbloemen, een krant op de schrijftafel, een ziekenhuisbed. Dit was de leefkamer van Anna. Femke ging op haar tenen naar binnen. Ze knielde en bracht haar gezicht naar de vloer om Remco te vinden. Bij het lange zijvenster schoof ze het glasgordijn weg en zag Michels studio, haar schim bij het raam.

10

Anna had een vredige uitdrukking op haar gezicht. Het maakte niet meer uit wat ze zag, of in welke taal. Het leek haar steeds meer om het wonder van de televisie te gaan, een stille terugkeer, vermoedde hij, naar haar vroegste kindertijd.

Na een stukje van een talkshow keken ze naar de herhaling van een Duitse serie die zich afspeelde in een hotel in de bergen. De soap was gedateerd, het haar van de jonge vrouw die de plot aanstuurde, haar mobiele telefoon, een hotelgast die rookte op zijn kamer en wat later tijdens het diner in het restaurant. Zonder aanleiding in de melodramatische ontwikkelingen zocht Anna zijn hand. Ze gaf er een kus op en legde hem in haar schoot en streelde hem.

Hij herinnerde zich hun verliefdheid. Het Italiaanse restaurant in de rosse buurt waar ze vaak kwamen na haar optredens, hoe ze soms aten zonder elkaar los te laten, hun benen onder tafel, hun vingers tussen de glazen. Hij herinnerde zich de ober, een man veel ouder dan de baas, die het nieuwe asbakje eerst op het volle zette en zo van de tafel wegnam, opdat de luchtverplaatsing geen as morste. Volgens Anna kleurde hij zijn snor met mascara. Hij herinnerde zich de fles wijn die altijd uitnodigend op de keurig gedekte tafels stond, niet duur, niet goedkoop, zijn verbazing dat niet elk restaurant dit deed.

Het was intussen dertig jaar geleden, de ober was dood of stokoud, de straathoek waar het restaurant lag was een parkje met een speeltuin geworden, de buurt was autoluw en bijzonder in trek bij jonge gezinnen. Dertig jaar. Hij keek tersluiks naar Anna. Natuurlijk was ze verouderd, zeker sinds haar ziekte, maar hij had dag na dag met haar samengeleefd, het geduldige werk van de tijd was hem minder opgevallen. Hij kuste haar op de zijkant van haar hoofd. Ze hadden nooit ruzie gemaakt, toch niet zoals mensen op televisie dat deden. Hij was blij met dit uurtje samen, in de woonkamer, die hij in het licht van de schemerlampen mooier vond.

Toen dacht hij aan Femke in de logeerkamer. De man die zij in hem wakker maakte, was hij ook. Hij dacht aan haar vitaliteit en aan het schrille contrast met zijn weerloze vrouw in de rolstoel. Was hij gulzig? Zou hij op een dag het gelag moeten betalen? Wat als Femke, nu hij haar in huis had genomen en ze dicht bij Anna was, vreemde ideeën kreeg. Wat als ze in de verleiding kwam om de stervende vrouw die niets voor haar betekende en haar al jaren in de weg zat een handje te helpen? De gedachte kwam niet alleen opzetten door het drama dat zich ontvouwde in het hotel in de bergen, hij had zelf visioenen gehad toen Anna volledig afhankelijk werd van hulp en bijna niets meer zei. Hij had *Amour* van Haneke gezien, hij had het zich voorgesteld als in de film, het hoofdkussen op haar gezicht, zijn volle gewicht, de opflakkering van haar krachten in de blinde drift om te leven, de ijzingwekkende stilte. Was dit wat Femke werkelijk bedoelde toen ze na de controle in het ziekenhuis, in de auto bij het kanaal, had gezegd dat dit te lang duurde en ze iets moesten doen?

Hij vond het ironisch dat uitgerekend Femke, of beter zijn relatie met haar, hem hiervan weerhouden had. Zijn motieven waren niet zuiver meer. Vanavond, met zijn hand in de hare

en de vrede in haar ogen, wilde hij geloven dat hij zonder Femke in staat zou zijn om Anna die genade te schenken. Al was er nooit een indicatie geweest dat ze ernaar verlangde. Waarom zou ze ook? Haar tijd was al op, elk uur kon het laatste zijn, en pijn had ze niet meer. Ze wachtte, dat was alles, net als Femke en hij.

11

De volgende dag werd ze vroeg gewekt door Ludwig. Hij was klaar in de kattenbak, in zijn ijver om alles te bedekken sloegen de korrels tegen het plastic. Toen hij uit de opening tevoorschijn kwam, probeerde ze hem op het bed te lokken. Hij draaide zijn ene oor naar haar stem maar keek niet om. Hij sprong op de vensterbank, ging zonder haast zitten en legde elegant zijn staart om zijn pootjes. Als een keizer heerste hij over het bos in de diepte.

Femke kon niet meer slapen en besloot om zich klaar te maken. De douche spuwde wat bruinig water, daarna kwam een sterke, prikkende straal die ze niet kon bijregelen. De handdoeken waren zacht en roken naar een ouderwets was- of bleekmiddel dat vaag herinneringen opriep. Ze poetste haar tanden, de spiegel was vriendelijk, de rand van de wastafel was leeg en schoon, en op het plankje stonden haar verzorgingsproducten overzichtelijk gerangschikt. Om zeven uur was ze klaar om de kamer te verlaten en naar beneden te gaan. Het voelde alsof ze op vakantie was.

Onder aan de trap zag ze in haar ooghoek eerst het groen, dan de vorm, voeten in de groene pantoffels van Anna in de rolstoel. De vrouwen staarden elkaar aan. Op Anna's schoot lag Remco, haar vingers bewogen een beetje in de vacht op zijn buik, lui tilde hij zijn kopje op om naar Femke te kijken. Dieper in de gang was het donker en helemaal aan het eind,

voorbij de ingang van de villa, stond een deur open die het zwakke daglicht in de leefkamer omlijstte. Michel was niet te bespeuren, Anna was op haar eentje tot hier gereden. Zijn kamerdeur stond aan, waarschijnlijk was hij in de keuken. Anna zag er helemaal anders uit dan op de foto's die ze had gezien. Misschien had haar ziekte, de berusting in haar lot, haar gelaatstrekken verzacht. Femke kon zich niet aan de indruk onttrekken dat ze deze vrouw ergens van kende.

Doordat ze zich niet verroerden ging het licht uit, het donker viel als een doek. Toen Femke na een paar tellen haar hand bewoog, verwachtte ze alleen in de gang te staan, ze had gedroomd. Maar dat had ze niet. Ze voelde een schokje in haar borst, want plots wist ze aan wie de vrouw met de mooie, milde oogopslag haar deed denken. De scherpe neus en de droge, gave huid, de donkere vlekjes op het getaande voorhoofd. Haar moeder had nooit deze leeftijd mogen bereiken, maar zo zou ze eruit hebben gezien, innemend, levenswijs.

Daar ben je, zei Femke. Ik heb je overal gezocht! Ze boog zich voorover en keek van dichtbij naar Remco, merkte dat Anna dat ook deed, verrast. Wat ben jij een ondeugende kater. Werkelijk. Kom nu maar hier, je hebt mevrouw al genoeg lastiggevallen. Ze tilde hem met beide handen uit Anna's schoot, hij liet in stil verzet zijn lijf en leden hangen. Hij kan het niet laten, zei Femke. Mijn andere kat blijft altijd in de buurt, maar deze, Remco hier, dat is een deugniet, echt waar. Ze draaide zijn kopje naar haar gezicht en zei met een hoog stemmetje, gelukkig heeft mevrouw jou gevonden. Ze zei, dank u wel, wisselde een snelle blik en liep met het beeld van Anna's bruine ogen die haar verwonderd aankeken de trap op naar haar kamer.

Ze bleef lang boven. Liggend op de hoogglanzende sprei dommelde ze weer in, haar handen gevouwen op haar buik, de voeten bij elkaar, net zoals haar moeder toen ze haar de laatste keer ging groeten. Later klopte Michel zachtjes aan en glipte naar binnen. Terwijl ze vertelde over haar ontmoeting met Anna bleef hij op het tapijt bij de deur staan. Hij zei dat het hem niet verbaasde, dat ze altijd heel eigenzinnig was geweest. Femke hield niet van de glimlach die door het woord of een herinnering die het opriep, doorbrak op zijn gezicht. Ze zei dat ze honger had, straks was er repetitie, ze liep zonder hem te kussen de kamer uit. In de keuken gaf hij haar de sleutels van Anna's auto, hij gaf haar de codes van de garage en de villa, hij wilde zijn gebaar het passende gewicht geven, maar Femke wendde zich af om melk uit de ijskast te nemen. Hij verontschuldigde zich voor gisteravond. Hij was na het uurtje televisie in slaap gevallen, had daarna Anna in bed gestopt, en daarna reageerde Femke niet meer op zijn berichten. Hij had gelijk, dacht ze, hij kon niet weten dat haar telefoon nog in de Range Rover lag, en dat ze niet sliep maar tot laat op hem had gewacht. Ze ging achter zijn stoel staan en omhelsde zijn hoofd, stak een hand in zijn overhemd. Het viel haar op dat de twee foto's van Anna op het prikbord verdwenen waren. Het is misschien goed dat het meteen is gebeurd, zei Michel toen ze weer losliet. Ze moet het toch weten. Ik zal zeggen dat je de dochter van Rudy bent.

De repetitie was een ramp, een middag verspild aan discussie en melodrama. De regisseur had geduld getoond met Delphine, de Franse actrice die het stuk opende, en dat begrip, die ongewone tegemoetkoming had ze aangegrepen om haar tekst kritisch te bevragen. Ze had de vrijheid genomen om enkele passages te herschrijven, beriep zich daarbij op een monoloog die ze onlangs had gespeeld. Niet dat ze die geschreven had, maar ze had wel de fundamenten

van het verhaal aangeleverd. Ze voelde zich verplicht, het thema van deze productie indachtig, om zichzelf niet langer te verloochenen en vanaf nu haar versie van de tekst te brengen. Na een halfuur had de Roemeen plots de buik vol van haar eigendunk, zijn geduld sloeg om in woede, een flesje frisdrank vloog vanuit de zaal naar het podium en raakte het scheenbeen van Linda, die de onderbreking had aangegrepen om met een technieker een complexe camerabeweging door te nemen en nietsvermoedend aan het werk was. Het bloeden stelpte snel, en de wonde had geen hechtingen nodig, maar de excuses van de Roemeen kwamen laat en via zijn assistent, en de helft van de actrices had, solidair met Delphine en Linda, de schouwburg al verlaten.

Op het voetpad onder aan de trappen van het barokke gebouw stonden de allerlaatsten te praten en te lachen, verlost van de bedrukte ernst op de bühne. De motregen deerde niet, een pakje sigaretten ging rond en er heerste een sfeer die Femke deed denken aan een schoolreis naar Parijs van lang geleden.

Niemand maakte zich werkelijk zorgen over de voorstelling, er was nog tijd, deze episodes hoorden bij het ontstaansproces. Ze hadden het allemaal al eens meegemaakt. Ze luisterden naar elkaars verhalen over collega's en regisseurs, over televisie en film, en op weg naar een café zei Linda dat het misschien beter zou zijn als de Roemeen niet meer kwam opdagen. Alles was er eigenlijk al, ook zonder hem zouden ze de première halen en op tournee kunnen gaan. Het idee kreeg grote bijval. Onder het drinken van streekbieren werden plannen beraamd om hem uit te schakelen. Femke luisterde geamuseerd, genoot van de speelse opwinding onder de vrouwen, sommigen had ze totaal verkeerd ingeschat. Ze bestelden al snel een tweede rondje, en ook kaas en droge worst.

De lachsalvo's volgden elkaar op. Je zou bijna denken, zei Femke op een moment dat de vrouwen even op adem moesten komen, dat de Roemeen het opzettelijk doet. Iedereen keek naar haar, niemand zei iets. Ik bedoel, zijn brute gedrag. Misschien is het zijn opzet om ons tegen hem, een gemeenschappelijke vijand, een man, te verenigen. Voor het stuk, voor de inleving. Ik bedoel, zie ons hier. Linda nam een slok van haar glas, een beweging die alle aandacht trok, richtte daarna haar blik peinzend naar de deur van het café. Nee, zei ze, dat gevoel heb ik niet. Een paar vrouwen schudden licht het hoofd, een andere haalde haar telefoon tevoorschijn en tikte iets. Nee, zei de kleine Laura beslist, zo gewiekst is hij echt niet. Met grote gebaren imiteerde ze hoe hij, in vertwijfeling, zijn hand over zijn gezicht wreef alsof hij zich waste, ze maakte een grommend geluid. Aangespoord door de oplevende hilariteit ging ze erbij staan, wijdbeens, en stak haar buik vooruit.

Toen Femke rond een uur of negen in de auto van Anna stapte viel de geur weer op. Deze was heel subtiel. Het moest haar vaste parfum geweest zijn, maanden, jaren misschien, die onuitwisbaar in het interieur was gedrongen. Ze vond het een aangename geur, verfijnd, met een zeker gezag. In het handschoenkastje vond ze papieren zakdoekjes en twee zonnebrillen, in het opbergvak tussen de stoelen kauwgom en balpennen en een geplastificeerd naamkaartje en een kleine tube tandpasta.

Wanneer zou Anna voor het laatst auto hebben gereden? Meteen na de diagnose? Waarschijnlijk was het in deze autostoel dat ze tot zichzelf kwam na het overrompelende nieuws bij de dokter en het besef doordrong dat haar leven geleefd was. Femke kon het zich nauwelijks voorstellen, wilde het ook niet. Ze staarde door de voorruit naar de zwarte

kalkafzetting op de betonmuur van de parkeerverdieping, een lange, griezelige vlek. Ze startte de auto en reed snel uit haar vak.

Ze kon voor Michel niet verbergen dat ze gedronken had, en dat hoefde ook niet. Hij was niet boos, alleen benieuwd naar wat er gebeurd was. Ze was een halfuurtje later dan ze had afgesproken. Hij had gekookt en al opgeruimd. Hij zei dat hij met Anna had gepraat. Femke zag droefenis in zijn blik. Ze vroeg niets, ze wachtte op wat hij er zelf over kwijt wilde, maar dat was alles wat hij zei, dat ze gepraat hadden.

Na het eten gingen ze dicht bij elkaar met koffie op de bank zitten, er stond jazz op en Michel nam een flinke cognac. Algauw brak het uurtje televisie met Anna aan. Femke vertrok met tegenzin naar haar kamer.

Later op de avond schrok ze op uit haar boek door een vreemd, langgerekt geluid in de gang. Ze ging luisteren aan de deur, het was weer stil. Ze wist niet zeker wat ze gehoord had, alleen dát ze het gehoord had. Behoedzaam opende ze de deur en liet het licht aanspringen, er was niemand. Ze liep naar de trap en keek over de leuning naar beneden, en toen hoorde ze het opnieuw, een hard en schrikwekkend geluid. In een reflex trok ze haar hoofd weg. Het was Anna, versterkt en vervormd door de babyfoon in de woonkamer. Het was Anna in haar kamer die, zo leek het, met opzet een kreet slaakte, dicht bij het microfoontje. En Femke twijfelde er geen seconde aan dat Anna zich tot haar richtte, dreigend. Wat Michel zijn vrouw ook verteld had, ze geloofde het niet. Ze wist precies wat er aan de hand was. Stokstijf luisterde Femke naar de nagalm. Het licht in de gang doofde, wild sloeg ze om haar heen opdat het snel weer aanging.

Het bleef een tijd doodstil. Toen er een nieuwe kreet van Anna volgde, was de dreiging eruit verdwenen. Ze leek haar nu aan te roepen, en algauw hoorde Femke een diep verdriet doorklinken. Toen kwam Michel Anna's kamer binnen, ze hoorde de deur en gestommel en Anna werd stil. Michel zei geen woord. Er was een klik, daarna sloeg de babyfoon niet meer aan.

12

Hij had erop gerekend dat het niet nodig zou zijn. Hij had gehoopt dat hij haar de verwarring zou kunnen besparen. Het was perfect mogelijk geweest om Femke en Anna onder hetzelfde dak naast elkaar te laten leven, waarschijnlijk toch maar voor een korte tijd. De witte kater had er anders over beslist.

Hij ging niet meteen naar Anna's leefkamer toen Femke hem deze morgen had ingelicht over hun onverwachte ontmoeting. Femke vertrok in Anna's auto naar de repetities in de stad, hij trok zich terug in zijn studio en begon aan het nieuwe grijsgele tweeluik, de verpleegster kwam Anna verzorgen. Toen ze klaar was liet hij de rust in het huis weerkeren. Hij wachtte tot de gangen en de kamers doordrongen waren van de stilte in de uren voor de middag. Hij hoopte dat het zou bijdragen aan Anna's helderheid, en dat ze ontvankelijk zou zijn voor zijn verklaring.

Ze zat voor het raam, wierp snel een benieuwde blik over haar schouder toen hij binnenkwam. Hij schonk koffie voor hen beiden en nam plaats naast haar. De zon brak door, lager in de tuin hing de mist nog grijs tussen de bomen. Vaak vond hij dit te veel, vooral als ze op het terras gingen zitten, de pracht van hun uitzicht, te veel voor enkel hun tweetjes. Anna had geen geduld, ze tikte op zijn arm. Met een geconcentreerde inspanning zei ze twee keer poes.

Je hebt Remco gevonden, zei Michel. Was hij hier, in jouw kamer? Ze knikte nauwelijks en nam hem vragend op. Het is mijn schuld, zei Michel. Het kleine, eenvoudige zinnetje, dat hij luchtig bedoeld had, bracht hem even van zijn stuk. Wat had hij toch gedaan? Anna bedriegen, de vrouw die hij zo liefhad en die zoveel beter verdiende dan dit. Hij herhaalde, nu met een glimlachje, dat het zijn schuld was, dat hij eerder had moeten zeggen dat ze een gast in huis hadden. Een vrouw met twee poezen.

Hij zei dat het om de dochter van Rudy ging. Rudy van de galerie. Hij zei dat ze twee jaar in Canada had gewoond, bij haar vriendje, maar dat was voorbij. Rudy had het gevraagd, ze was net terug uit Canada. Uit Canada. Ze was zijn dochter. Hij vroeg of ze het begreep. De dochter.

Anna greep naar zijn arm, in haar blik zag hij verbijstering. De dochter, zei hij. Ze is terug uit Canada. Hij lachte naar Anna, maar plots rolden de tranen uit haar ogen. Ze werd onrustig, begon aan een hopeloze poging om uit haar rolstoel te komen, als wou ze meteen naar Femke toe, lopend. Hij kalmeerde haar. Hij herhaalde zijn uitleg en sloeg haar nauwlettend gade. Hij probeerde te begrijpen wat haar zieke hersenen van zijn woorden maakten.

Dochter. Het duurde misschien een minuut, een ellenlange minuut, toen daagde het hem. *Dochter*. Hij wendde zich af en keek naar buiten. Mijn god, dacht hij, het zal toch niet waar zijn. Anna kneep in zijn arm, terwijl uit haar keel een geluid opsteeg dat het midden hield tussen juichen en jammeren. Tussen de bomen was de mist niet langer grijs maar verblindend wit.

Het kind dat ze niet hadden, was er altijd geweest. Voor Anna was het een meisje, een dochter, terug uit Canada.

Michel knikte, hij legde een hand in de nek van zijn vrouw en knikte, en hij lachte door zijn tranen en bracht zijn voorhoofd naar het hare, en hij zei, ja, Anna, ze is eindelijk terug. Het was een vreselijke leugen, maar het was een betere leugen dan alle andere. Waarom zou hij haar op dit moment een kind ontzeggen? Ze omhelsden elkaar en samen snikten ze van blijdschap en oud verdriet. Hij was nooit opgehouden van haar te houden, en nu huilde hij, misschien wel voor het eerst, omdat Anna ziek was en haar verstand kwijtraakte, en hij haar onvermijdelijk zou verliezen.

Toen hij haar losliet, wilde ze opnieuw uit de rolstoel komen. Hij duwde haar zachtjes terug en zei dat ze geduld moest oefenen, dat Femke naar de stad was. Hij zei dat ze het moeilijk had met haar terugkeer en dat ze nog wat moest wennen en vooral op haar kamer wilde blijven in het gezelschap van haar poezen, dat ze nog veel aan haar vriendje moest denken. Ze had tijd nodig.

Hij had geen idee of Anna hem geloofde of begreep, het noemen van Femke had geen merkbare verandering in haar houding veroorzaakt. Zoals wel vaker had hij de indruk dat de meeste van zijn woorden langs haar heen schoten, en vooral de toon en intonatie van zijn stem haar bereikten. Hij herinnerde zich plots dat Anna hem ooit had verteld over een goede vriendin in haar studententijd, een meisje dat naar Canada was geëmigreerd. Canada, dochter, het leek er sterk op dat deze combinatie Anna had betoverd. Ze veegden hun tranen en dronken hun koffie en keken naar de tuin. Anna was helemaal rustig geworden, een kwartier later zag ze eruit als op elke andere dag. Misschien, dacht hij, is ze alles alweer vergeten. Ook dat was mogelijk.

Hij besloot niets van het voorval aan Femke te vertellen. Het verhaal zou haar ongetwijfeld de villa uit jagen, wellicht voor niets. Maar toen Anna die avond harde kreten begon te slaken in de babyfoon, wist hij zeker dat ze het niet was vergeten en ongeduldig om haar dochter riep.

13

De ochtend van de première zat Anna, net als de voorbije vier dagen, in haar rolstoel beneden aan de trap te wachten. Ze lachte breed en tikte in een stil applausje haar vingertoppen tegen elkaar om Femke duidelijk te maken dat ze er weer prachtig uitzag. Achter haar, in het aanfloepende licht, kwam Ludwig aangelopen, zonder aarzeling sprong hij op haar schoot. Hij gaf kopjes tegen haar kin en begon hard te spinnen. De vrouwen streelden om de beurt zijn soepele rug.

Femke duwde Anna naar haar leefkamer en dronk koffie met haar voor ze in de keuken ging ontbijten. Vier dagen geleden had Anna 's morgens haar hand gegrepen en haar meegenomen voor een kleine rondleiding in haar kamer. Femke was beleefd in het midden blijven staan. Ze vond de boekenkast adembenemend, Anna had ernaar geknikt en moedeloos haar schouders opgehaald. De volgende dag, toen Femke haar blik langs de ruggen liet glijden en een boek opensloeg, had Anna fel gereageerd. Niet om het boek terug te zetten, dat was het niet, schudde ze lachend haar hoofd. Om iets te lezen, voor te lezen. Femke schikte de stoelen zodat ze haar kon voorlezen bij het raam. De vrouw straalde, nog meer dan bij hun eerste ontmoeting. Haar oogopslag was traag en haar motoriek was duidelijk verstoord, maar bij een terminale patiënt had Femke zich iets anders voorgesteld.

Toen de verpleegster Anna had gewassen en aangekleed, ging Femke nog een uurtje terug. Tijdens het voorlezen bleef Anna haar aankijken. Ze leek meer te genieten van het beeld van een jonge vrouw die voorlas, dan van het verhaal, en Femke genoot van haar blik en van de rol die ze mocht spelen. Later wilde Anna de radio aan, ze luisterde naar een dagelijkse popquiz. Telkens wanneer Femke de haarspeld losmaakte, verraste het haar hoe de kleine, compacte knot op Anna's hoofd uiteen kon vallen in een rijke, diepbruine waaier van golvende lokken. Nauwelijks een grijze spriet te bekennen. Langzaam haalde ze de borstel door het haar, van haar kruin tot haar schouderbladen.

Vandaag zagen ze Remco, wit oplichtend in het groen van de tuin. Hij besloop een merel die korte stukjes over het gazon hupte, stilhield en aandachtig naar de grond staarde. De vogel had Remco al lang gezien toen die op meters afstand zijn aanval inzette. De kater bleef bedremmeld achter. Anna lachte hartelijk en gebaarde naar hem, en Femke begreep dat ze op de ironie wilde wijzen, dat Remco niet besefte hoe wit hij was, blind bleef voor het lot dat iedereen kon zien.

De dag verliep rustig, Femke vertrok vroeg naar de stad. Michel zou vanavond niet komen, te veel bekenden in het publiek, maar hij beloofde een oplossing te zoeken zodat hij op een andere avond de voorstelling kon bijwonen. Een uur voor de première voelde ze haar hartslag stijgen. Sommige actrices vormden groepjes en wilden praten, ze wilden bewegen en lachen en werden in hun identieke blouses, kokerrokjes, naadkousen en pumps samen al de vrouw die ze straks zouden spelen, anderen zochten op een verdwaalde stoel in de coulissen hun concentratie en moed.

Toen Femke voor de oven knielde en haar hoofd een twintigtal seconden in het roestige donker hield, verdween het publiek en dwaalden haar gedachten af naar Anna. Ooit had ze een succesvolle carrière gehad. Misschien droeg ze een voorschoot, zoals zij vanavond, als ze voor hun tweetjes kookte in de villa, en ongetwijfeld regelde zij het huishouden en de boodschappen, maar ze was tegelijk een sterke, daadkrachtige, mooie vrouw geweest voor wie klassieke muziek en haar klarinet het allerbelangrijkste waren. Ze was een muzikante met internationale erkenning. Toch was ze zo geëindigd, in haar leefkamer, met een man die haar bedroog, die zijn minnares binnensmokkelde in haar eigen huis en gebruikmaakte van haar verwarring om die minnares voor te stellen als de dochter van een vriend.

Ze had het gevoel dat alles wat Anna was overkomen, ook haar kon overkomen. Hoe waakzaam ze ook zou blijven. De saxofonist zette zijn solo in, en later dan op de repetities en de try-out trok ze haar hoofd uit de oven en draaide zich om naar de camera van Linda voor een blik die de regisseur ver na middernacht, aan de lege bar van de foyer, dodelijk noemde. Simplement, ma chère.

De drie daaropvolgende dagen was er voorstelling. Ze genoot van de herhaling en de intensiteit van de avonden en van het gevoel haar vak te beheersen en samen met de andere actrices iets te hebben bereikt. Alle jubelrecensies hadden het over haar scène in de keuken. Ze kreeg een uitnodiging van Vogue voor een fotoshoot, ze gaf een dubbelinterview met een trans-beeldhouwer in een tijdschrift voor filosofie. De artistiek directeur van een weliswaar klein gezelschap zocht haar de tweede avond backstage op en liet weten dat hij voor haar een literaire bestseller wilde bewerken tot een monoloog. Hij zei dat hij tien jaar op haar had gewacht. Een lieve man.

Zijn lange rooknagels vielen haar wat tegen, en het plakband waarmee hij zijn bril had hersteld was versleten.

Het was een geluk dat na die eerste vier voorstellingen de tournee pas twee weken later van start ging. Ze kon alles laten bezinken. Het werd prachtig, koud herfstweer, ze duffelde Anna in en duwde haar rolstoel door de ritselende bladeren op het grindpad in de tuin. Waar het pad terugboog naar de villa hield ze stil en keek of ze Michel kon zien. Hij had gevraagd om het pad niet te verlaten, de banden zouden smerig worden van de modder, of ze zouden vast komen te zitten. Ze testte de ondergrond, die hard was van de nachtvorst, en manoeuvreerde de wagen over het betonnen randje het gras in.

Femke liet de rolstoel wat vaart krijgen in de afdaling naar het kleine bos, Anna lachte bij iedere bult. Ze wandelden om de rand van het bos naar de kant die de zon ving, daar bleven ze een tijd. Femke ging uiteindelijk in het gras liggen en Anna liet meteen van zich horen, wou dat ook, dus hielp Femke haar uit de stoel. Naast elkaar lagen ze met hun gezicht naar de zon. Dicht tegen de grond en uit de wind was het aangenaam warm. Femke knoopte Anna's jas open, daarna de hare. In de verte reed een trein door de vallei. Toen het nietige geluid zich terugtrok in de stilte van het landschap begon Anna te neuriën, muziek, vermoedde Femke, die ze ooit had gespeeld.

Het was moeilijk om de rolstoel de helling weer op te duwen, dus reden ze eerst een stuk op dezelfde hoogte naar een weggetje dat waarschijnlijk geëffend was door de tractor van de tuinman, en zo naar het witte grindpad. Ik moet je iets vertellen, hijgde Femke. Ik ben niet de dochter van Rudy. Hoor je me? vroeg ze zacht bij haar oor. Ik ben de vriendin

van Michel. Ik ben een actrice, Anna, ik ben niet de dochter van Rudy en ik kom niet uit Canada. Ik wil je niet voorliegen, begrijp je? Het is een leugen. Femke hield op met praten. Anna knikte een paar keer, zonder haar hoofd te draaien. Het was niet duidelijk of ze het begrepen had, tot ze, enkele meters verder, haar hand op haar schouder legde zodat Femke die kon aanraken.

Na de middag was Anna afwezig. Ze keek wel toe wanneer Femke voorlas maar achter haar mooie ogen leefde ze in een eigen wereld. Femke bereidde haar een fruitsalade, kleine stukjes, die ze makkelijk kon eten. Toen ze tegen het einde van de middag aanstalten maakte om te vertrekken leidde Anna haar naar het bed in de hoek van de leefkamer. Het werd niet meer gebruikt omdat Anna in een ziekenhuisbed sliep. Op de sprei lagen gevouwen kleren, handdoeken en washandjes en oude tijdschriften en kranten. Ludwig had zich tussen de hoofdkussens gevlijd. Anna duwde het matras op en neer en knikte uitnodigend naar Femke. Slapen, zei ze drie keer kort na elkaar.

In de vooravond, in het halletje in de gang, fluisterde Michel dat hij het een slecht idee vond. Hij klaagde dat hij haar zo weinig meer zag, dat ze nu al voortdurend bij Anna was. Naar haar leefkamer verhuizen was een slecht idee. Hij zei dat hij het niet wilde, ook niet als Anna het gevraagd had.

Hij zei dat ze niet konden weten of Anna werkelijk gevraagd had om bij haar in te trekken. Hij zei dat hij wist dat ze woorden verkeerd gebruikte, ze wilde iets zeggen en als dat moeilijk lukte gebruikte ze lukraak de woorden die ze wel kon uitspreken. Ze mochten niet vergeten dat Anna erg ziek was. Hij zei dat hij begreep hoe moeilijk en vreemd deze situatie was, maar dat ze samen nog even moesten volhouden en dat

dit, na hun schichtige afspraakjes in de auto, toch een grote stap vooruit was.

Femke trok haar jeans aan en schikte haar beha en blouse. Michel stond nog achter haar, kuste haar in haar nek, ze zag hem in de spiegel. In de asbak lag de oude kauwgom, muntgroen. Ze vroeg zich af hoe de poetshulp dit telkens over het hoofd kon zien. Ze vroeg zich af waarom Michel zo tegen het idee kon zijn als hij haar nooit kwam opzoeken in haar kamer of haar nooit uitnodigde in de zijne.

We nemen nooit echt de tijd, zei ze. We vrijen nog steeds alsof we het stiekem moeten doen, op de bank, op de werktafel van jouw studio, of hier. Wat maakt het uit als ik 's nachts niet in mijn kamer maar in die van Anna slaap, daar merk jij helemaal niets van. Ik ben toch de dochter van Rudy? De dochter van Rudy zou het wel doen.

Die nacht sliep Femke slecht. Buiten hoorde ze het akelig heen en weer roepen van twee uilen. Later in de nacht schoot ze wakker van het geritsel van bladeren. Natuurlijk was het haar verbeelding, toch klonk het alsof iemand traag op de villa toestapte, bewust probeerde om zo weinig mogelijk lawaai te maken. Ze durfde niet uit bed te komen om te kijken of het raam te sluiten. Inderhaast stuurde ze Michel een berichtje, hij reageerde niet. In het halletje waren ze zwijgend, zonder ruzie, uit elkaar gegaan. Ze had liever ruzie gemaakt, maar ze wist dat Michel daar een hekel aan had, en ze wilde hun meningsverschil niet op de spits drijven. 's Avonds hadden ze elkaar in de keuken getroffen. Hij had haar omarmd. Ze rook de cognac in zijn adem toen hij stellig beloofde dat *alles* goed zou komen.

’s Ochtends stond Anna haar niet op te wachten. Op het eind van de lange gang was haar kamer dicht. Femke klopte aan en zei zachtjes haar naam, hield haar oor dicht bij de deur. Ze ging een kijkje nemen in de woonkamer en de keuken, al verwachtte ze niet Anna daar te vinden. Michel was inmiddels aan het werk in zijn studio. Ze stond op het punt om maar meteen te ontbijten, schepte koffie in de machine, toen ze toch terugliep naar Anna’s kamer. Ze klopte wat harder op de deur, kreeg geen gehoor. Ze hoorde Remco, zijn half protesterende, klaaglijke miauwen van de honger, en opende voorzichtig de deur.

Anna lag nog in bed. Met een verbaasde blik en open mond keek ze omhoog. Haar lippen waren kleurloos, haar gezicht en haar handen hadden een gelige tint. Femke sloeg in eerbied een kruisteken. Net als bij haar moeder verblufte het haar, hoe dood een overledene is. Hoe wonderbaarlijk het leven.

Ze zag haar armen, netjes langs haar lichaam op de deken liggen. Ze zag hoe het laken keurig omgeslagen was. Ze kon zich amper voorstellen dat iemand zo sliep, zo roerloos, dat iemand zo gelaten kon sterven. Haar hoofdkussen evenwijdig aan het hoofdeinde, de deken langs alle kanten ingestopt. Alsof iemand haar liefdevol had afgelegd. Alsof iemand haar ogen en mond open had gelaten om zijn tussenkomst, zijn nachtelijk bezoekje te verdoezelen en het op een natuurlijk overlijden te doen lijken. Iemand die door afgunst verblind een misdaad beging.

Femke liep naar het zijvenster en schoof de vitrage weg. In Michels studio, in de hoek met het grote raam, brandde de vloerlamp, een bol met stekels op korte poten, die haar altijd aan een zeemijn deed denken. Het was de lamp die hij ’s nachts aanstak, nooit het plafondlicht, maar nu was het dag geworden.

14

Tijdens de eerste helft van de plechtigheid regende het hard, soms leek het te hagelen. De mensen keken bezorgd omhoog naar de spitse gewelven van de kerk. Het lawaai werd bij momenten nauwelijks door de geluidsinstallatie en de ferme stem van de priester overwonnen. De kaarsen in de statige kandelaars omheen de kist walmden, de vlammen kwamen pas tot rust toen de regen afnam en een zalvend geruis als een nevel tussen de pilaren hing.

Na afloop, bij de ingang van de kerk, terwijl de begrafenisondernemer Anna in de rouwwagen schoof voor de rit naar het kerkhof, vormde zich een zwijgende, schuifelende meute die hem wilde begroeten. Het was moeilijk om iedereen thuis te brengen, zoveel half bekende gezichten bij elkaar op dezelfde plek, zonder hulp van een determinerend kader. Maar nodig was dat niet, zij kenden hem, zij begrepen zijn verdriet en toonden hun medeleven, feliciteerden hem met de prachtige dienst. Rudy was er ook, de jonge vrouw aan zijn zijde stelde hij niet voor, maar ze moest zijn oudste dochter zijn, ze hadden toegezegd voor de rouwmaaltijd. Ze droeg een baret en gaf hem twee kussen en een korte omhelzing. Hij herinnerde zich een vernissage waarop zij, een schattig kindje nog, hapjes had rondgebracht. Zijn voorlaatste solo bij Rudy, hij herinnerde zich de werken die in de nis bij de ingang van de galerie hingen, de foute keuze, en zijn schaamte. Hij had het meisje over de bol geaaid.

In de rouwstoet ontving hij een tekstbericht. Hij wist dat het Femke was, ze had lang geleden een eigen geluidje op zijn telefoon geïnstalleerd. Ze schreef dat ze het vreselijk vond dat ze er niet bij kon zijn, dat ze Anna miste en altijd aan haar dacht. Geen kus. Het was het eerste teken van leven sinds ze op tournee was vertrokken, een week terug. Parijs, Bordeaux, Madrid. Sinds gisteren was ze in Barcelona voor drie voorstellingen. Daarna ging het richting Wenen, Milaan en Praag, gevolgd door nog vier weken toeren in Duitsland. Als hij haar belde nam ze niet op, zijn berichten liet ze onbeantwoord.

Terwijl ze traag door de schoongespoelde straten wandelden dacht hij na over haar emotionele bericht en haar vreemde gedrag die ochtend dat ze Anna in bed had gevonden. Hij dacht aan de discussie de dag daarvoor, over intrekken bij Anna in haar leefkamer, over de toenadering die ze zocht.

Zijn vermoedens over wat er gebeurd was, zou hij nooit uitspreken. Al met al maakte het voor zijn arme, zieke Anna weinig verschil, voor haar was het einde een verlossing. Hij las het tekstbericht opnieuw. Hij had de indruk dat Femke, na wat ze die nacht ook gedaan had, flink met zichzelf in de knoop lag. Nooit zou hij haar radeloze gezicht vergeten toen ze 's morgens plots op het raam van zijn studio bonkte en geen woord over haar lippen kreeg.

Door het plotse overlijden van Anna waren ze er niet toe gekomen een rendez-vous in het buitenland te plannen. Misschien, dacht hij na twee weken, wilde Femke dat hij haar stilte negeerde en zijn liefde toonde door zonder aankondiging de trein of het vliegtuig te nemen en haar te verrassen. 's Morgens, in zijn stille studio, wanneer hij alles in gereedheid bracht om verder te werken aan het tweeluik,

zag hij in gedachten haar verwondering, hoe ze hem in de lobby van een hotel om de hals vloog, hoe blij ze was om dit nare hoofdstuk in één klap af te sluiten, hoe ze in de lift naar haar kamer al aan elkaar zouden zitten. Michel schilderde in deze periode anders, ongeremd, alsof hij op vakantie was. Hij besloot helemaal opnieuw te beginnen. Hij liet twee grote doeken spannen die maar net door de ramen van zijn studio pasten. Dit, had de ervaring hem geleerd, was niet het ogenblik om weg te lopen van zijn werk. De volgende week schreef hij in een tekstbericht dat hij Femke niets kwalijk nam, en dat ze ook zichzelf moest vergeven. Hij schreef, tot snel, en vond na enig zoeken de emoticons, en koos voor het rode hartje.

De winter was zacht maar nat en stormachtig. De zuidwesten-wind beukte in op de ramen van zijn studio. Elke ochtend liep Michel rond de villa om eventuele schade vast te stellen. Na het ontbijt ging hij naar Femkes slaapkamer en gaf de bananenplant maar een weinig water opdat de wortels niet zouden rotten. Daarna ging hij een poos op de glanzende bedsprei liggen. Hij ging ervan uit dat ze in het land was, in de stad, de tournee was in elk geval al lang voorbij. In haar huisje achter het station woonde een Koerdisch gezin met drie kinderen. Zijn telefoon lag ergens in de villa, hij keek er nooit meer naar, hij had het onding afgezworen.

Op een late middag eind maart zag hij diep in de tuin een wit vlekje. Even meende hij naar een meeuw te kijken, op zo'n afstand was het moeilijk in te schatten, toen zag hij dat het Remco was. Hij trok snel zijn schoenen aan, liep naar buiten en rende als een gek de helling af. Ludwig was altijd in de leefkamer van Anna gebleven, kwam zelfs niet in de gang als hij de deur openliet. Remco was sinds haar dood verdwenen.

De kater speelde met een vogelpluim die de wind tot leven wekte. Hij was vermagerd, zag er verwilderd uit. Kennelijk had hij op zijn eentje de winter overleefd. Michel had nooit iets met de katten gehad, maar nu kon hij bij het zien van de doodgewaande Remco, Femkes lieveling, zijn emoties moeilijk de baas.

Wat Michel ook deed om de kater te lokken, Remco speelde verder, een half oog op hem gericht als hij te dicht in zijn buurt kwam. Gewoon op de grond gaan zitten en geen aandacht aan hem schenken hielpen niet. Remco liet Michel doodgemoedereerd achter toen de pluim hem niet meer interesseerde.

Hij volgde de kat dieper het groen in, behoedzaam, hij kon hem niet weer laten verdwijnen. Er zou vast een moment komen dat Remco hem toestond om dichterbij te komen, zich liet aaien, en vastnemen. In gedachten doorzocht hij de woonkamer en vond hij zijn telefoon. Het werd donker. De grenzen van de tuin hadden ze wellicht overschreden, hij had geen idee. De laatste keer dat hij omkeek, had hij, waar hij de villa situeerde, niet meer dan een zwak licht gezien.

Het wit van Remco werd blauwig van de nacht. De wind wakkerde aan, het donker dat hem omsloot was woelig. Hij had het gevoel dat Remco hem ergens naartoe leidde, dat de kater hem geroepen had. Hij stapte met hoge passen door bultig onkruid. Hij begaf zich in de gedempte rust van een naaldbos dat hoog in de toppen loeide naar de hemel. Soms kwam hij zo dicht bij Remco dat hij zag hoe de wind het haar van zijn pels beroerde.

Colofon

De novelle *Het plan* werd geschreven door Peter Terrin in opdracht van de Marketingploeg en ter gelegenheid van de jaarwisseling 2021-2022 gezonden aan relaties van de Marketingploeg.
Het plan is ook digitaal beschikbaar op de website van de Marketingploeg.

De foto van de auteur op de achterzijde werd gemaakt door Marc Driessen. Het drukken werd verzorgd door Telstar Print, het binden door boekbinderij Rietveld.

De oplage bedraagt 100 genummerde en gesigneerde exemplaren.

Dit is nummer

ISBN 978-90-821543-3-7